

Belvárosi I. István Középiskola

Pedagógiai program

2008

Bevezetés

2008. augusztus 1-jén összevonásra került négy szakközépiskola Belvárosi I. István Középiskola néven.

A jogutód intézmény személyi és tárgyi feltételei alkalmazkodtak a megváltozott körülményekhez. A 2008—2009-es tanévben 158 pedagógus 92 osztályban tanít 2541 tanulót. A nappali tagozatos osztályok száma 80, ebből 14 osztály a szakképző évfolyamon működik. Az új intézményt alkotó iskolák képzési profilja eltérő.

A Bugát Pál Tagintézmény szakmai irányultsága és képzése részben a humán szakmacsoporthoz tartozó egészségügyi, szociális képzésre, részben a műszaki szakmacsoporthoz tartozó környezetvédelmi ágazatokra specializálódott. 9-12. évfolyamokon az érettségire és felsőfokú továbbtanulásra felkészítés mellett nagy hangsúlyt kap a szakmacsoportos alapozó oktatás. Emellett indul öt évfolyamos nyelvi előkészítő osztály is. Az érettségi utáni szakképző évfolyamokon OKJ szerint egészségügyi, szociális és környezetvédelmi szakirányban képez szakembereket nappali, felnőtt és levelezőképzés keretében.

Az I. István Középiskola nappali tagozaton közgazdasági és kereskedelem-marketing szakmacsoportokban indít osztályokat. A szakképző évfolyamokon OKJ szerint e két szakirány szakmáira készít fel az igények szerint. Felnőttoktatás keretében működik a 4 évfolyamos esti gimnáziumi oktatás. Ez a képzési forma továbbra is lehetővé teszi az érettségi bizonyítvány megszerzését azoknak, akik régebben végeztek, vagy munka mellett kívánnak tanulni, s így esélyeik nőnek az elhelyezkedésre, a munkahely megtartására vagy a továbbtanulásra.

A Hunyadi Mátyás Tagintézmény célja a 9-12. évfolyamokon az általános műveltség és a szakmai alapozó ismeretek elmélyítése, valamint az érettségi vizsgára és továbbtanulásra való felkészítés. Az intézmény indít nappali tagozaton közgazdasági, informatika, ügyviteli irányultságú (négyéves idegen nyelvi és öt évfolyamos intenzív nyelvi) képzést. A 13-14. évfolyamokon a tanulóknak lehetőségük van az informatika, közgazdasági és ügyviteli szakmacsoportokon belüli OKJ-s szakmák megszerzésére a munkaerőpiac igénye szerint.

A Jáky József Tagintézményben 9-12. évfolyamon az érettségi vizsgára felkészítő általános és szakmai orientációs és szakmai alapozó képzés folyik építészeti és informatikai szakirányokon. A 13-14. évfolyamon az OKJ-s szakképzések elvégzésével közlekedésépítő technikus (útépítő, vasútépítő és hídépítő elágazással), magasépítő technikus és informatikus-térinformatikus végzettség szerezhető. Levelező tagozaton a 9-12. évfolyamon érettségire való felkészítés, illetve építészeti szakmai alapismeretek oktatása folyik. Az OKJ-s szakképzés a tagintézményben érettségizettek számára magasépítő szakon egy év, más intézményben érettségizettek számára két év magasépítő és közlekedésépítő-útépítő szakon.

Az iskolák közös irányítása indokolja a pedagógiai program változását. Az intézménynek közös nevelési programja van, de a tagintézmények helyi sajátosságait megtartják.

Az iskola szolgáltatást nyújt a társadalomnak, regionális, megyei és városi igényeket elégít ki. A szolgáltatói feladatok mellett azonban megőrizzük a hagyományos értékközvetítő szerepet is.

A régió, a megye és a város igénye az iskolával szemben az, hogy olyan tanulókat bocsásson ki, akik képesek beilleszkedni a társadalmi munkamegosztás rendszerébe, ismerik az erkölcsi értékeket, ezeket nem csupán megőrzik, hanem képesek azokat továbbfejleszteni is. Ismerik a közösség szellemi, kulturális és természeti értékeit. Kialakítják magukban az önművelés igényét, embertársaikat tisztelik, a haza szeretetét fontosnak tartják.

A dinamikusan fejlődő régió munkaerő-szükségletét konvertálható szaktudású fiatalokkal kell kielégíteni, tovább kell erősíteni a tanulók kötődését az iskolához, a városhoz, a megyéhez, a régióhoz. A munkahelyek szakmailag jól felkészült, számítógépes ismeretekkel, biztos idegennyelv-tudással rendelkező, csapatmunkára alkalmas, a közösség érdekeihez alkalmazkodni tudó, a kulturált magatartás formáit ismerő munkaerőt várnak tőlünk.

A szülők és a tanulók érdeke az, hogy az iskola készítsen fel az érettségi és a szakmai vizsgákra, adjon esélyt a felsőfokú továbbtanuláshoz, a minél sikeresebb felvételi vizsgához. A színvonalas oktatómunka mellett igénylik az iskola nevelőmunkáját is, a tanulók személyiségének fejlesztését.

I. Nevelési program

A nevelő-oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai, feladatai, eszközei, eljárásai

Az iskola oktatási célrendszerének középpontjába a magas színvonalú közismereti képzést, majd az erre alapozott szakmai képzést állítjuk. A lehetőség szerint egységes tartalmú és követelményrendszerű közismereti képzés a következő célok elérését szolgálja:

- biztosítani az általános műveltséget jelentő tananyag elsajátítását,
- felkészíteni az érettségi vizsgára,
- megalapozni a közismereti tárgyak mellett a szakmacsoportos alapozó tárgyakkal a szakképző évfolyamon tanított szakmai tantárgyakat,
- piacképes szakmai ismeretek átadása,
- színvonalas oktatással biztosítani a tanulók érdeklődésének és képességeinek megfelelő pályaválasztást, továbbtanulást (kiemelten a szakirányú továbbtanulást),
- biztosítani az átjárás lehetőségét más iskolába,
- segíteni a személyiség teljes körű kibontakoztatását (tehetséggondozás és felzárkóztatás),
- továbbfejleszteni a tanulók készségeit és jártasságait,
- biztosítani az esélyegyenlőséget,
- gyermekközpontúság az oktató-nevelő munkánk során,
- klasszikus értékeket közvetíteni a műveltség és az erkölcs területén,
- elfogadtatni a tudatos életvitelt, harmonikus személyiségfejlesztést,
- egészséges életmódra nevelni,
- tudatos környezetvédelemre nevelni,
- segíteni a tudatos fogyasztóvá válást.

A fenti célkitűzésekből fakadó pedagógiai feladatok:

A tanuló személyiségének átfogó fejlesztése az iskola pedagógiai folyamataiba beépíthető tevékenységek, módszerek és eszközök segítségével:

Az értelem kiművelése: a megismerő képességek és az anyanyelvi kommunikáció fejlesztése, a tanulási módszertár kiépítése, a tanulási motiváció, a tanulás, mint életprogram fejlődésének segítése, a kognitív kompetencia rutinjainak kialakítása.

Szociális kompetencia fejlesztése: a szociális attitűdök és értékrend megszilárdítása, a szociális érdekérvényesítés fejlesztése.

Személyes kompetencia fejlesztése: egészséges és kulturált életmódra nevelés, a szuverenitás és önértékelés képességeinek kialakítása, az egészséges éntudat fejlődésének segítése.

Speciális kompetenciák kialakítása: a szakmai képzés alapozásához szükséges alkotóképesség fejlesztése, pályorientáció, pályaalakmasság felmérése, tudatosítása, a tehetség kibontakozásának segítése, valamint a digitális és idegen nyelvi kompetenciák fejlesztése.

A fenti célok megvalósításának stratégiája

- a tananyagot magas szinten átadni valamennyi képzési szakaszban,
- megismertetni a tanulókkal az egyetemes emberi értékeket,
- erősíteni a közösségi érzést, hazaszeretetet, a humanizmust,
- kialakítani a másik ember iránti tiszteletet,
- kialakítani a tanulóknál a felelősségérzetet, a felelősségvállalást,
- az egyetemes kultúra megismertetése és az európai azonosságtudat kialakítása,
- megtanítani őket a hagyományok tiszteletére, a hagyományok továbbvitelére,
- megismertetni őket a kulturált szórakozás, a szabadidő hasznos eltöltésének módjával,
- kialakítani bennük a környezet, a természet védelmének, szeretetének fontosságát,
- megismertetni őket az egészséges életvitel jelentőségével, az önpusztító
- magatartás következményeivel (felvilágosítani a tanulókat a drog, az alkohol, a dohányzás káros hatásairól), az élet szeretetére nevelni,
- a különböző családmodellek megismertetése,
- a családi szerepekre való felkészítés,
- a családtervezés fontosságának megismertetése,
- az örök emberi, erkölcsi értékek megbecsülésére nevelés.

1.1. Személyiségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatok

Az oktatási célkitűzések mellett nagy figyelmet fordítunk a közösség számára értékes, és egyénileg is eredményes ember formálására. Sajátos képzési feladataink megvalósítása során az oktatás minőségének magas színvonalával egyenrangú követelménynek tekintjük az emberi személyiség fejlesztését is.

Munkájában sikeres emberré, teljesítménye alapján elismert polgárává a társadalomnak az válhat, aki megfelelő személyiségjegyekkel rendelkezik. Intézményünkben minden pedagógiai tevékenység az elfogadott célrendszer megvalósítására irányul. Arra, hogy a tanulók - adottságaikkal, fejlődésükkel, iskolai és iskolán kívüli tanulásukkal, egyéb tevékenységeikkel, szervezett és spontán tapasztalataikkal összhangban - minél teljesebben bontakoztathassák ki személyiségüket.

Kiemelten fontos céloknak tekintjük a következőket:

Az emberi méltóság tiszteletére nevelést: célunk, hogy tanítványaink tiszteljék embertársaikat, az egyes egyének autonómiáját, képesek legyenek a másság elfogadására és legyen önismeretből fakadó önbecsülésük.

A konfliktusok megoldására nevelést: célunk, hogy képesek legyenek együttműködésre, harmonikus emberi kapcsolatok kialakítására, sajátítsák el az érdekérvényesítés társadalmilag elfogadott technikáit. Konfliktushelyzetben döntésük alapja az ismereteikből leszűrt, értelmileg és érzelmileg elfogadott szilárd értékrend, erkölcsi meggyőződés legyen.

Az egyéni kiválóságra nevelést: célunk, hogy a tanulók folyamatos önképzésre törekedjenek. Korunk követelménye a permanens ismeretszerzés, az önálló tanulás hatékony módszerének elsajátítása. Legyenek igényesek önmagukkal szemben, ismerjék fel az emberi minőség és az életvitel minősége közötti összefüggéseket.

A becsületre nevelést: célunk, hogy tanítványaink figyelmét felhívjuk a becsület, a becsületes munka, a szorgalom, a küzdeni tudás és a kitartás fontosságára. Becsületes életvitelükkel legyenek igényesek saját becsületükre, de mások becsületét is segítsék megőrizni. Tudjanak erőszak nélkül a jóért, az igazért, a nemes célokért küzdeni. Világossá kell tenni számukra, hogy milyen nagy értéke van mások önzetlen szolgálatának, hiszen enélkül nem létezhetne család, nemzet, emberiség.

Célunk, hogy tanítványaink figyelmét felhívjuk a szorgalom, a küzdeni tudás és a kitartás fontosságára.

A fenti célok elérése érdekében az oktató-nevelő munka folyamatában kialakítandó készségek és képességek értékhierarchiájában a következőket állítjuk előtérbe:

Az önálló tanulás képességének és az élethosszig tartó tanulás igényének kialakítása, melyhez a jó munkaerkölcsön alapuló önálló munkavégzés képessége kapcsolódik.

A kommunikációs képességek továbbfejlesztése, mert az anyanyelvi biztonság és műveltség alapfeltétele minden oktatási cél elérésének éppúgy, mint az egyén szocializációjának.

A regenerálódás képessége a kulturált életformának és az egészséges életmódnak szükségletté válását jelenti.

A társadalomban élő ember számára nélkülözhetetlenek az integrálódási képességek, melyek lehetővé teszik számára a családi, nemzeti, emberi környezetbe való harmonikus beilleszkedést.

Ez a személyiségfejlesztő oktatás akkor lehet eredményes, ha a pedagógiai program nevelési, tanítási-tanulási folyamata teret ad a színes, sokoldalú iskolai életnek, a tanulás, a játék és a munka változatos formáinak.

A szabadidő igényes, kulturált eltöltési formáinak megmutatását, szembeállítását a kommersz tömegszórakoztatással, a tanulók helyes értékrendjének kialakítását segíti elő

- a természetjárás és országismeret (tanulmányi szemlék),
- a színház, kiállítás- és múzeumlátogatás,
- iskolai könyvtár,
- az iskola által szervezett kulturális programok, események,

- a filmbarátok köre,
- az iskolaújság és az iskolarádió szerkesztőinek közössége,
- kézműves tevékenység,
- a sportprogramok.

Mindezek a foglalkozások tanévenként - igény szerint - a diákönkormányzat és a szülők segítségével megszervezésre kerülhetnek.

1.2. A közösségfejlesztés feladatai

A közösségfejlesztés feladata az egyén és a társadalom közötti kapcsolatot kialakítása, megteremtése. Az iskola közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatrendszerének főbb elemei a következők:

- A hon- és népismeret segítse elő harmonikus kapcsolat kialakítását a természeti és társadalmi környezettel.

Minden tanuló ismerje meg népünk kulturális örökségének jellemző sajátosságait, múltját, értékeit. Ismerjék a kiemelkedő magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók tevékenységét, munkásságát.

Legyenek jól tájékozottak a haza földrajzában, irodalmában, történelmében, mindennapi életében. Sajátítsák el azokat az ismereteket, gyakorolják azokat az egyéni és közösségi tevékenységeket, amelyek az otthon, a lakóhely, a szülőföld, a haza és népei megismeréséhez, megbecsüléséhez és az ezekkel való azonosuláshoz vezetnek. Ez az ismeret alapozza meg a nemzettudatot, mélyítse el a nemzeti önismeretet, a hazaszeretetet, ösztönözzön a szűkebb és tágabb környezet történelmi, kulturális és vallási emlékeinek, hagyományainak feltárására, ápolására.

- A tanulók legyenek nyitottak, megértőek, elfogadóak a különböző szokások, életmódok, kultúrák, népek, vallások, a másság iránt.

- Alakuljon ki a tanulóknál pozitív hozzáállás a közös európai értékekhez. Becsüljék meg az európai fejlődés során létrejött eredményeket, köztük Magyarország szerepét, hozzájárulását. Ismerjék meg az európai egység erősödésének jelentőségét, ellentmondásait, szerepét az országnak és lakosainak életében.

- Tanulóinkat aktív állampolgárrá kell nevelni. Fel kell készíteni őket arra, hogy a közéletben, a civil társadalomban, a lakóhelyi, a szakmai, a kulturális közösség életében erőszakmentesen, a társadalmi együttélés szabályainak kölcsönös betartásával, az emberi jogok és a demokrácia értékeinek tiszteletben tartásával hatékonyan, építő módon vegyenek részt.

- A tanulóknál ki kell alakítani a környezettudatos magatartást és életvitelt annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezeti válság elmélyülésének megakadályozására, elősegítve az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntarthatóságát. A tanulók legyenek képesek a környezet természeti és ember alkotta értékeinek felismerésére és megőrzésére, a környezettel kapcsolatos állampolgári kötelességeik felismerésére és jogaik gyakorlására. A környezet ismeretén és személyes felelősségen alapuló környezetkímélő magatartás legyen a tanulók életvitelét meghatározó erkölcsi alapelv.

- Ki kell alakítani a tudatos fogyasztói szokásokat.
- Fejleszteni kell a tanulók kommunikációs kultúráját, amely részben a műveltség, a tudás alapja, részben az egyén szocializációjának, a társadalmi érintkezésnek, az egyéni és közösségi érdekek érvényesítésének, egymás megismerésének döntő tényezője. Középpontjában az önálló ismeretszerzés és véleményformálás áll. Mindezek az anyanyelv minél teljesebb értékű ismeretét kívánják, de idetartozik a metakommunikáció alkalmazásának ismerete is.
- Az iskolának az új információs környezetben eligazodó, és azt kritikai módon felhasználó fiatalokat kell nevelni.
- Fontos cél az egészséges életmódra nevelés. Fel kell készíteni a diákokat arra, hogy önálló, felnőtt életükben legyenek képesek életmódjukra vonatkozóan helyes döntéseket hozni, egészséges életvitelt kialakítani. Szükséges foglalkozni a szexuális kultúra és magatartás kérdéseivel is.
- Fejlesztünk kell a beteg, sérült és fogyatékkal élő embertársaink iránti elfogadó és segítőkész magatartást.

A közösségfejlesztésre megragadunk minden alkalmat, amelyet a tanórai, tanórán kívüli foglalkozások adnak. Ennek elsődleges színtere az osztályfőnöki óra, az osztálykirándulás, ahol a tanulók megismerkednek az iskolai szokásokkal, elvárásokkal. Célunk, hogy a diákok tanulják meg az együttműködés képességét, a csoport érdekeinek és egyéni érdekeiknek összehangolását, kiemelkedő képességeik hasznosítását a csoport, az osztály érdekében. Tegyenek szert megfelelő önismeretre, sajátítsák el az önértékelés módját.

Kihasználjuk az iskolai rendezvények összetartó erejét. Tanulóink legyenek aktív résztvevői az iskolai rendezvényeknek, házigazdái a nyílt napoknak, a pályaválasztási kiállításnak, ahol megtanulják a szervezés és lebonyolítás aprólékos munkája mellett azt is, hogyan kell képviselni az iskolát.

Az összevonással együtt jár, hogy alkalmazkodjunk egymáshoz és a lehetőségekhez, ugyanakkor a tagintézmények megtarthatják saját hagyományaikat. Szeretnénk még jobban erősíteni a közösségi tudatot, tanulóink legyenek büszkék az iskolájukra. Arra törekszünk, hogy legyen lehetőségük tenni az iskoláért, éljék meg az azonosulás örömét.

1.3. Beilleszkedési, magatartási nehézségekkel összefüggő pedagógiai tevékenység

Az iskolába járó tanulók közül sokan olyan veszélyeknek vannak kitéve, amelyek nehezítik, akadályozzák az egészséges életvitelt, illetőleg az információ átadását.

Azok a diákok, akik

- úgy érzik, és úgy viselkednek, mintha kirekesztenék őket az osztályközösségből,
- nem szeretik az iskolai tevékenységeket,
- feltűnően sokat hiányoznak, csavarognak,
- súlyosabb tanulmányi és viselkedési gondjaik vannak,
- sok iskolai kudarc éri őket,

feltétlenül a szaktanárok, az osztályfőnökök figyelmére, sajátos gondoskodására szorulnak.

Az iskolába belépő tanulók osztályfőnökei erre vonatkozó tapasztalataikat folyamatosan jelzik a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősnek. A szülőkkel való problémafeltárás és megoldás az osztályfőnök feladata is. Ennek érdekében a szülőt kell megkeresni. Amennyiben erőfeszítéseik kudarcra járnak, a tanuló az iskolapszichológushoz irányítható.

Egyre gyakrabban tapasztalható, hogy szervi eredetű problémák akadályozzák a tanulást. Az ilyen jellegű problémákra vonatkozóan az osztályfőnököknek az első félévben szülői értekezletek alkalmával kell információt gyűjteni. Ezekre a diákokra minden pedagógusnak fokozottan kell figyelni.

A tanulók év eleji, illetve egész évi folyamatos megfigyelésével kiszűrjük a magatartászavaros tanulókat. Tanulmányozzuk, információt gyűjtünk a családi háttérrel, baráti kapcsolatokról, lehetőség szerint a szülő bevonásával.

Magatartási zavarok adódhatnak a hagyományos családi keretek felbomlásából és a helytelen családi nevelésből. Fontos feladatunk, hogy az okokat feltárjuk, majd ezeket megismerve, a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős a szülőket tájékoztassa a megfelelő nevelési módszerekről.

Nevelési nehézség származhat abból is, ha a tanár és a tanuló közötti viszony nem megfelelő. A pedagógus fontos feladata, hogy az ilyen esetekre odafigyeljen, és a konfliktust feloldja.

Mentális okok miatt is lehet a tanulónak tanulási, magatartási zavara. A pedagógusnak fel kell figyelnie ennek testi és lelki jeleire. Az ilyen tanulók nevelésében legfontosabb a kiváltó ok megismerése, megértése, a diák támogatása, súlyosabb esetben iskolapszichológus segítségének kérése. Elsősorban a pozitív magatartási formák megerősítésével és nem az elmarasztalási módszerekkel nevelünk.

A Bugát Pál Tagintézményben a beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küszködő gyermekek számára segítséget nyújt az iskola sajátosságát képező kommunikáció és önismereti óra. Az órák lehetővé teszik, hogy a tanulók bátran beszámoljanak saját élményeikről, problémáikról és bizonyos esetekben ehhez a csoporttól támogatást is kapjanak. Nagy szerepet játszanak továbbá a társas kapcsolatokat elősegítő mindennapi jelenségek kifejezésében (empátia, együttműködés, őszinteség, bizalom, tolerancia), valamint a személyiség- és társas készségfejlesztésben.

Mindez a segítő foglalkozások nélkülözhetetlen eleme, hiszen hatékonyan segíteni másoknak csak fejlett személyiséggel rendelkező egyén tud, akinek viselkedése és társas kapcsolatai hitelesek.

1.4. A tehetség, képesség kibontakoztatását segítő tevékenység

Az iskolai oktatás feladata:

- a kiemelkedő képességek feltérképezése, további fejlesztése,
- az eddig rejtve maradt képességek feltárása és továbbfejlesztése,
- a reális önértékelés kialakítása,
- a szorongás feloldása.

Az iskolában folyó nevelő és oktató munka során a tanulók személyiségfejlesztésének, az értelmi, érzelmi, erkölcsi és testi nevelésének hatékonyabbá, eredményesebbé tételét szolgálják más, tanórán kívüli tevékenységek. Mindez az iskolai életet színesebbé, mozgalmasabbá teszi, erősíti a diákok iskolához, a városhoz tartozásának érzését. Ugyanakkor lehetőséget adnak a differenciált foglalkozásokra, a tehetség még hatékonyabb kibontakoztatására.

Ilyenek lehetnek a szaktárgyakhoz kapcsolódó

- szintfelmérések,
- diákkörök, szakkörök,
- sport- és tanulmányi versenyek,
- nemzetközi pályázati munkában való részvétel.

Ezek lehetőséget adnak a tantervi ismeretanyag kibővítésére, a tehetségkutatásra, tehetséggondozásra, az országos versenyeken való részvételre, egyetemi, főiskolai tanulmányokra való előkészítésre.

A kiemelkedő képességek felszínre törését, kibontakozását szolgálja

- a szakkör,
- a diákszínpad, énekkar,
- az iskolai kulturális, szakmai és sportversenyeken való részvétel,
- a diákgála,
- az iskolaújság és az iskolarádió szerkesztése,
- részvétel az iskolán kívüli kulturális, tudományos, sportrendezvényeken,
- lehetőség szerint a SÉTA programban való részvétel.

1.5. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok

Az intézményben folyó pedagógiai munkával szemben alapkövetelmény, hogy minden tanuló részére biztosítsa a fejlődéséhez szükséges feltételeket, megteremtse a lehetőségeket kibontakoztatásához, segítsen leküzdeni azokat a hátrányokat, amelyek családi, vagyoni helyzeténél vagy bármilyen más oknál fogva fennállnak.

A gyermek- és ifjúságvédelemben való közreműködés minden pedagógus alapvető feladata és kötelessége. Az intézményben folyó ifjúságvédelmi munkát a (tag)intézményvezető közvetlen irányítása alatt a tagintézményekben dolgozó gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök szervezik, fogják össze szorosán együttműködve az osztályfőnökökkel, szaktanárokkal. Az iskola a mindenkor hatályos gyermek- és ifjúságvédelemmel foglalkozó törvények alapján működik, jár el.

Az iskola a probléma-észlelőrendszer egyik tagjaként köteles együttműködni az észlelőrendszer többi tagjával:

- az egészségügyi szolgáltatást nyújtók, így különösen a védőnői szolgálat, a házi orvos és a házi gyermekorvos,
- a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók, így különösen a

családsegítő szolgálat, a gyermekjóléti szolgálat,

- a nevelési tanácsadó,
- a rendőrség,
- az ügyészség,
- a bíróság,
- a pártfogói felügyelő szolgálat,
- az áldozatsegítés és kárenyhítés feladatait ellátó szervezetek,
- a menekülteket befogadó állomás,
- a társadalmi szervezetek, egyházak, alapítványok.

Általános gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megvalósítását segítő tevékenységek:

- tankötelezettség biztosítása,
- egészségnevelés,
- drogmegelőzés,
- bűnmegelőzés,
- szabadidős programok,
- hátrányos helyzetű és veszélyeztetett tanulók szűrése.

Speciális gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok megvalósítását segítő tevékenységi formák:

- feltárás (hátrányos helyzet, veszélyeztetettség, sajátos nevelési igény, magatartási, beilleszkedési és tanulási nehézségek)
- családlátogatás
- foglalkozások szervezése (felzárkóztatás, fejlesztő felkészítés)
- szakszolgálati ellátás biztosítása külső segítők bevonásával.

Megelőzési feladatok

Időben fel kell ismerni a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség kialakulására utaló jeleket. Ezek tüneteinek és okainak egyrészt a tanuló szocializációjának környezeti feltételeiből, másrészt viselkedési zavaraiából állapíthatók meg. Megelőzési tevékenységek az iskolában:

- felzárkóztató foglalkozások,
- diákkörök szervezése,
- szabadidős tevékenységek biztosítása,
- egészségnevelési programok bevezetése, fejlesztése,
- drogprevenció,
- bűnmegelőzési programok szervezése,

- ösztöndíjprogramokban való részvétel támogatása.
- Szükség esetén (a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős jelzésére) az iskola (tag)intézmény-vezetője kérheti a tanuló kollégiumi felvételét.

A pedagógus feladatai a megelőzésben

A pedagógusnak nevelő és oktató tevékenysége során figyelembe kell vennie a gyermek egyéni képességeit, szociokulturális helyzetét, fel kell figyelnie a családban jelentkező gondokra, amit megkönnyít a szülőkkel való folyamatos kapcsolattartás.

Fontos, hogy megtörténjen a tanítási folyamatban észlelt, és a napi oktatómunkában nem megfelelően fejleszthető, a sikeres továbbhaladást akadályozó egyéni sajátosságok, képesség- és jártassághiányok felismerése és jelzése a szülőnek és a megfelelő szakembereknek: tanulási és teljesítményzavarok esetén iskolapszichológusnak, ill. Nevelési Tanácsadónak, beilleszkedési és magatartási zavarok esetén iskolapszichológusnak; a családi élet funkciózavarai vagy a gyermek elhanyagoltsága esetén a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősnek.

Az osztályfőnöknek kiemelt szerepe van a megelőzésben. Feladata a gyermek személyiségének sokoldalú megismerése. Fontos, hogy az osztályfőnöki órákon megismerje a tanulók társas kapcsolatait, viszonyait, segítse a társas beilleszkedési képességek javítását, folyamatosan figyelemmel kíséresse a rábízott tanulók iskolai teljesítményét és egyéb iskolai tevékenységét.

Az ifjúságvédelemmel kapcsolatos pedagógiai feladatok:

Törekedni kell a tanulók családi helyzetének megismerésére: biztosítottak-e a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételek (lakhatás, étkezés, ruházattal való ellátás). Tájékoztatni kell a szülőket azokról az eljárásokról, amelyek elősegítik gyermeke nevelését. Ezzel is hozzájárulva, hogy a gyermek szüleitől kapja meg azt a segítséget, ami az iskolába járáshoz, és az eredményes felkészüléshez szükséges (osztályfőnöknek jelző szerepe van a gyermek- és ifjúságvédő számára).

Osztályfőnöki órákon meg kell ismertetni a tanulókkal, hogy melyek a fejlődésükre ártalmas környezeti és társadalmi hatások, az egészségüket károsító szerek veszélyei. A felvilágosító munka színvonalának emelése érdekében az iskola gyermek- és ifjúságvédelmi felelőse, és a téma iránt fogékony tanulók és tanárok továbbképzéseken vesznek részt. Foglalkozásokat kell tartani az aktuális témákban.

A továbbképzésen résztvevő tanulók felkészülésük után társaik körében végeznek egészségvédelmi megelőző munkát osztályfőnöki órákon. A felkészített tanárok kollégáiknak adják tovább az ismereteiket.

Az osztályfőnöki órákon alkalmanként meghívott szakemberek tartanak előadást saját szakterületükről (rendőr, pszichológus, védőnő, orvos, környezetvédelmi szakember) ezzel is segítve a felvilágosító tevékenységet.

A gyermek- és ifjúságvédelmi munka pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető veszélyeztető tényezők megléte esetén jelezni kell a további beavatkozás szükségességét a megfelelő intézményeknek, és folyamatos kapcsolattartás útján figyelemmel kell kísérni az esetet annak megoldásáig. A veszélyeztetettség megelőzése, megszüntetése érdekében a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős kompetencia és felelősségi körébe tartozik a megfelelő időben történő jelzések és beavatkozások megvalósítása, további szakmai segítség kérése, illetve a külső intézményekkel való kapcsolattartás, együttműködés.

A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős az osztályfőnökök jelzése alapján felméri a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű és a potenciálisan veszélyeztetett tanulókat és a törvényes előírások alapján jár el.

Ha a tanuló testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, a megismerő funkciók, vagy a viselkedés fejlődésének organikus okokra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd, a Szakértői és Rehabilitációs Bizottság véleménye és útmutatása alapján kell gondoskodni róla.

Ha a tanuló a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével küzd, a Nevelési Tanácsadó véleménye és útmutatása alapján kell gondoskodni róla.

Magatartási, beilleszkedési és tanulási zavarok felmerülésének gyanúja esetén a tanulót a Nevelési Tanácsadó szakemberéhez irányítja az osztályfőnök. Amennyiben a Nevelési Tanácsadó véleménye alapján a tanuló beilleszkedési, tanulási és magatartási zavarokkal küzd, a kijelölt pedagógus fejlesztési tervet dolgoz ki gondozásra a Nevelési Tanácsadó által meghatározottak alapján. A Nevelési Tanácsadó és az iskola között kapcsolattartó működik.

Ha a családban átmeneti vagy tartós válság helyzet alakul ki, akkor a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős

- behívja a szülőket az osztályfőnökkel együttműködve,
- jelez az önkormányzatok Gyermekjóléti Szolgálatára és a Családsegítő Központ felé,
- kollégiumi elhelyezést kér a tanulónak a szükséges ideig, vagy vészhelyzetben családból való kiemelését javasol,
- pedagógiai jellemzést, környezettanulmányt készít a gyermekjóléti szolgálatnak,
- szükség esetén a szülők beleegyezésével a tanulót terápiás kezelésre irányítja.

A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős aktívan szerepet vállal abban, hogy a rászoruló családok anyagi helyzetüktől függően kérelmükre étkezési- és tankönyvtámogatásban részesüljenek.

A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős szerepet vállal abban, hogy az arra jogosult tanulók ösztöndíj- és alapítványok által kiírt pályázati lehetőségekről értesüljenek és pályázatukat helyes formában határidőre benyújtsák.

Súlyos magatartási problémák esetén a (tag)intézmény-vezető kezdeményezi a Gyámhivatalnál a magatartási szabályok előírását, pártfogó kirendelését vagy más hatósági eljárást. Ha a tanuló mellé pártfogói felügyeletet rendeltek el, a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős együttműködik a pártfogóval.

A veszélyeztetettség tartós fennállása esetén kötelező a gyermekjóléti szolgálattal történő együttműködés. Ekkor a beavatkozások kezdeményezése elsősorban a gyermekjóléti szolgálat kompetencia és felelősségi körébe tartozik, az iskolában dolgozó gyermek- és ifjúságvédelmi szakember és az osztályfőnök pedig a folyamatban együttműködő partnerként vesz részt.

1.6. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program

A tanulási kudarcnak kitett tanulók felismerése a 9. évfolyamosok felmérésével kezdődik a tanév elején. A képességek felmérése az iskola mérési rendjének megfelelően történik.

Az osztályfőnökök és a szaktanárok megismerik a tanulók tanulási szokásait, segítséget nyújtanak a helyes tanulási módok kialakításában, alkalmazásában. A szaktanárok folyamatosan figyelemmel kísérik a tanulók teljesítményét, probléma esetén megbeszélést kezdeményeznek a szülővel. A szülő az ellenőrzőn keresztül értesül a tanuló tanulmányi előmeneteléről. Az osztályfőnök gondok esetén megbeszélést kezdeményezhet a szaktanár és szülő között.

A kiszűrt tanulók felzárkóztatásának lehetőségei:

tanórákon:

- differenciált foglalkoztatás, egyéni motiválás,
- csoportbontás,
- az érintett tanulók folyamatos, fokozott ellenőrzése,
- tanulási technikák megismertetése a tanulóval, ezek minél szélesebb körű alkalmaztatása,
- megfelelő dokumentumok alapján mentesítés bizonyos tárgyak, értékelési módszerek alól.

tanórákon kívül:

- felzárkóztatás,
- tanulás-módszertani tanácsadás,
- egyéni foglalkozások,
- továbbtanulás segítése, irányítása,

iskolán kívüli lehetőségek:

- a súlyos problémákkal küzdő tanulók szakemberhez irányítása.

Szakértői vélemény alapján egészségi, beilleszkedési, magatartási zavarral küzdő tanuló számára a (tag)intézmény vezetője a törvényi előírásoknak megfelelően biztosítja, hogy magántanulónak folytathassa tanulmányait. A szakértői és rehabilitációs bizottság javaslatát figyelembe véve, a tanuló egyéni problémáját mérlegelve a (tag)intézmény-vezető dönt a felmentésekről.

A Bugát Pál Tagintézményben az egészségügyi és nyelvi előkészítő osztályokban önálló tantárgyként sajátítják el a tanulásmódszertant.

1.7. Szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységünkkel a tanulók esélyegyenlőtlenségét kívánjuk mérsékelni. Szükségesnek tartjuk a területre vonatkozó naprakész információk meglétét, ezért rendszeresen felhasználjuk a gyermekvédelmi rendszerünk működésének eredményeit, folyamatos megfigyeléseket végzünk, tájékozódunk a tanulók körülményeiről.

A szociális hátrányok enyhítését segítő legfontosabb tevékenységeink:

- Ha tudomásunkra jut, hogy valamelyik gyermek folyamatos étkeztetése vagy egyéb alapvető ellátása nem biztosított, intézkedéseket teszünk ennek megoldására.
- Elősegítjük, és a gyermekek körében szorgalmazzuk, hogy ismerjék meg, és éljenek azokkal a kulturális és technikai lehetőségekkel, amelyeket családjuk nem, de intézményünk biztosítani tud.
- Az átlagosnál többet vállalunk át a családok feladataiból az alábbi területeken:
  - pályaválasztás előkészítésében és lebonyolításában,
  - a helyi, regionális és országos támogatások megszervezésében ösztöndíj pályázatok figyelése, részvétel pályázatokon
  - a pedagógiai szakszolgálatokkal kapcsolatos eljárásokban.
- Egyéni képességekhez igazodó tanórai tanulás megszervezése tanórákon és tanórán kívüli foglalkozások keretében (felzárkóztató órák, felzárkóztató foglalkozások tartása, tehetséggondozó foglalkozások indítása, próbavizsga).
- Hiányzások fokozott figyelemmel kísérése.
- Felvilágosító munka a szociális támogatás lehetőségeiről.
  - A szociálisan rászorult családok gyermekük tankönyveinek beszerzéséhez állami támogatásból származó anyagi hozzájárulást kapnak.
  - A menzai térítési díjak esetében a törvény alapján meghatározott kedvezményeket alkalmazzuk.
- Kapcsolatfelvétel a szakszolgálati intézményekkel.
- Személyes beszélgetésekkel a problémamegoldó képességek fejlődésének elősegítése.

1.8. A szülő, tanuló és pedagógus együttműködésének formái, továbbfejlesztési lehetőségei

Az iskola szülőinek közössége szorosan együttműködik a nevelőtestülettel a diákok eredményes nevelése és tanítása érdekében. A kapcsolatok klasszikus formáin túl – szülői értekezlet, fogadóóra – a szülők a tanárokkal bármikor találkozhatnak előzetes egyeztetés alapján. A szülők az iskolai rendezvények, ünnepélyek résztvevői, a kapcsolatbővítés lehetőségeit e téren abban látjuk, hogy a végzős osztályok szalagavató ünnepségeit olyan helyszínre szervezzük, ahol a szülőket vendégül láthatjuk.

Az iskolát választani szándékozó tanulóknak és szüleiknek a hagyományoknak megfelelően nyílt napokat tartunk. Itt ismertetjük meg az iskola működésének jellegzetességeit. Részt veszünk a városi pályaválasztási kiállításon, kérésre tájékoztatót tartunk az általános iskolákban szervezett pályaválasztási szülői értekezleten.

1.9. Esélyegyenlőségi program

Iskolánk kiemelten kezeli a tanulói esélyegyenlőség megvalósítását. Nevelési –oktatási tevékenységünkben igyekszünk megtalálni azokat a hátránykompenzáló módszereket, eljárásokat, amelyekkel a tanulási - tanítási folyamat eredményesebbé tehető.

Céljaink:

- az esélyt teremtő támogató lépések megtétele a nevelő-oktató munka minden területén,
- az egyenlő bánásmód elvének érvényesítése,
- a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók nevelési-oktatási hiányainak kompenzálása,
- a SNI-s tanulók integrált oktatásának a lehetőségekhez képest történő megvalósítása,
- a lemorzsolódás csökkentése illetve megelőzése,
- az oktatás hatékonyságának növelése érdekében kompetencia alapú oktatás megvalósítása,
- megfelelő pályaaorientációval a sikeres pályaválasztás elősegítése,
- az intézményben tanuló hátrányos helyzetű és HHH tanulók bevonása az iskolán kívüli programokba,
- együttműködés a szülői házzal.

A tanulók esélyegyenlőségének biztosításában csak a pedagógusok, a szülők és a gyermekvédelmi intézmények összehangolt tevékenységével érhető el eredmény. A szülők, a család szerepe ebben a tevékenységben alapvető fontosságú. A szülőkkel való kapcsolattartás, a tanulók megismerése a gyermekvédelmi jelzőrendszer első lépcsője. Ezért az iskolánkba bekerülő veszélyeztetett vagy/és hátrányos helyzetű tanulók feltérképezése az elsődleges feladat.

A jelzőrendszer segítségével feltérképezett hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett tanulók az ifjúsági- és gyermekvédelmi felelős tanár gondozásába kerülnek. Emellett felderítjük a sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási és magatartási zavarokkal küzdő tanulókat, és bejelentjük őket a Nevelési Tanácsadónál. A Nevelési Tanácsadó véleményezése alapján fejlesztjük az érintett tanulókat. A fejlesztési tervet az osztályfőnök és a gyermek-és ifjúságvédelmi felelős pedagógus készíti el a szaktanárok és a szülők bevonásával. Ezt követően figyelemmel kísérjük a terv maradéktalan megvalósulását.

Nevelő – oktató munkánkban az esélyegyenlőségi program megvalósítása a 9. évfolyamon elkezdődik a tanév eleji tantárgyi mérésekkel. Ezek lehetővé teszik, hogy feltérképezzük azokat a tanulókat, akik felzárkóztatásra, hátránykompenzálásra szorulnak. A hiányok pótlására korrekciós tantárgyi programokat készítünk. Ezek a korrekciós tervek a mindenkori tanmenet kiegészítő részét képezik.

Az élethosszig tartó tanulás alapkészségeinek elsajátításához nagyon fontos feladatunk a képességek kibontakoztatása. A rászoruló tanulóinknak tanórán kívül

biztosítjuk, hogy jól képzett szakember(ek) segítségével tanulás módszertani oktatásban részesüljenek, ha ez a tantárgy nem szerepel óratervükben.

Az eredményes tanulás további feltétele a helyes szövegértés és logikus gondolkodás képességének kialakítása, továbbfejlesztése. Az évente elvégzett kompetencia mérések lehetővé teszik, hogy megismerjük tanulóink ilyen irányú képességeit. Az eredmények elemzésével ki tudjuk alakítani a továbbhaladáshoz szükséges korrekciókat. Kompetencia alapú oktatásunk lehetővé teszi, hogy a szükséges készségeket minél eredményesebben fejlesszük tanulóinknál. Ennek érdekében elsősorban a tanítási órákon alkalmazott differenciált foglalkozásokkal, vagy tanórán kívüli egyéni és felzárkóztató foglalkozásokkal kívánjuk a hátrányt csökkenteni. Lehetőség szerinti felzárkóztatást biztosítunk egyéni foglalkozás formájában diszlexiás, diszgráfiás tanulóink számára is.

A tanulói lemorzsolódás csökkentésére a fenti felzárkóztató programok nyújtanak segítséget. A lemorzsolódás csökkentésének lehetősége a tanulók motiválása, az általunk kínált tanórai és tanórán kívüli felzárkóztató programok igénybe vétele, valamint az igényes, színvonalas nevelő-oktató munka.

A rászoruló tanulók között vannak olyanok is, akiknek nincs szükségük felzárkóztatásra, inkább tehetségük kibontakoztatása az elsődleges feladat. Számukra tehetséggondozást végzünk. Ennek tradicionális módja a tanítási óra, illetve a tanórán kívüli tehetséggondozó foglalkozások: diákkörök, versenyek, vetélkedők tantárgyi pályázatokon való részvétel. A versenyfelkészítésben, a tantárgyi pályázatok írásakor szem előtt tartjuk azokat a tehetséges tanulókat, akik korábban családi vagy egyéb hátrányos ok miatt nem tudtak részt venni ilyen jellegű programokon.

Hatékony és korrekt pályaorientálást kell végeznünk annak érdekében, hogy a mindenkori munkaerő-piaci igényeknek megfelelően tudjanak tanulóink pályát választani. Ehhez az intézményi pályaválasztási felelős pedagógus(ok), osztályfőnökök és pályaorientációt oktató szaktanárok tudnak elsősorban tanácsot adni. A megfelelő tájékoztatásnak azt is elő kell segítenie, hogy tanulóink elsősorban a választott szakirányban tanuljanak tovább akár intézményen belül, akár a felsőoktatásban, illetve olyan pályát, szakmát válasszanak, amivel el tudnak helyezkedni a munkaerő piacon. Igény esetén lehetőséget biztosítunk ahhoz, hogy gyakorlati szakembereket is bevonjunk ebbe a tevékenységünkbe pl. üzemplátogatások, előadások megszervezésével.

A helyes pályaválasztás érdekében segítséget nyújtunk rászoruló tanulóinknak abban, hogy megfelelő önismerettel rendelkezzenek. E készség kialakításában sokat segíthet az ifjúság-és gyermekvédelmi felelős, az önismeretet és kommunikációt oktató szaktanárok, osztályfőnökök. Szükség esetén az intézmény szaktanárainak bevonásával önismereti foglalkozásokat szervezünk rászoruló tanulóinknak azért, hogy megismerhessék saját személyiségüket, önértékelésük reális legyen.

A pályairányítás szerves részét képezi az is, hogy a rászoruló tanulókat megismertessük a munkába álláshoz szükséges dokumentumokkal, illetve megtanítsuk őket az önéletrajz elkészítésére, valamint megismertessük velük a munkahelyi interjú menetét. Ezek a tevékenységek hozzásegítik a tanulókat az álláskeresési technikák elsajátításához is.

A továbbtanulni szándékozók számára minden részletre kiterjedő tájékoztatást nyújtunk a felsőoktatási lehetőségekről. Osztályfőnöki órákon megismertetjük őket a Felsőoktatási Tájékoztató használatával. Emellett a pályaválasztást segítő pedagógus és az osztályfőnök gyakorlati segítséget is nyújt a felsőoktatási dokumentumok kitöltésében azok számára, akiknek ez gondot jelent.

A tanulmányi munka segítése mellett a szociális hátrányok csökkentése is feladataink közé tartozik. Felhívjuk rászoruló tanulóink figyelmét az igényelhető szociális támogatási lehetőségekre, ösztöndíjakra. A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős tanár vagy az osztályfőnök megismerteti a rászorulókat és szüleiket a támogatáskérés menetével, igény esetén segíti őket a dokumentáció kitöltésében, elkészítésében.

A szabadidő hasznos és tartalmas eltöltésének lehetőségét biztosítja az iskolánk azért, hogy a tanulók a hétköznapi életben is örömeiket leljék. Ez a szenvedélybetegség-megelőző tevékenység hatékony részét képezi. A szenvedélybetegség-megelőző tevékenység támogatására kiírt pályázatokat a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős figyelemmel kíséri és nyertes pályázat esetén felel a pályázati munka megvalósulásáért. Rendszeresen szenvedélybetegség-megelőző foglalkozásokat és előadásokat szervez az áldozattá válás és a balesetek, valamint a bűnelkövetés megelőzéséről.

Az egészséges életmód igényének felkeltése és az egészséges életmódra való képesség kialakítása is feladatunk a tanulók esélyegyenlőségének megvalósításában. Ezt szolgálják részben az iskola által szervezett orvosi, fogorvosi vizsgálatok, részben pedig azok a felvilágosító előadások, programok, melyeket az iskola szakértő pedagógusai, meghívott szakemberek tartanak az esélyegyenlőségi osztályfőnöki órákon illetve egészségügyi előadásokon.

Az egészség megőrzését szolgálják iskolánk sportprogramjai is, többek között a mindennapos testnevelés megvalósulása, valamint a sportversenyeken való rendszeres részvétel. Figyelünk arra, hogy a hátránykompenzáció e téren is megvalósuljon és minél több olyan tanuló vegyen részt a sportrendezvényeken, akiknek korábban erre kevesebb lehetőségük adódott.

A nemzetközi kapcsolatok terén is törekszünk arra, hogy a legnehezebb anyagi körülmények között élő tanulóknak is lehetőségük legyen az idegen nyelvek tanulásának anyanyelvi környezetben való gyakorlására és más országok kultúrájának, életének megismerésére.

A szociális jellegű problémák megoldását segíti a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős a szociális segélylehetőségek figyelemmel kísérésével és a szülőknek és tanulóknak nyújtott információkkal, az igénylés helyéről és módjáról. A családnak biztosítanak támogatást a szociális tanulmányi alapítványi ösztöndíjak. Ehhez a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős a pályázati anyag elkészítésében és benyújtásában segítséget nyújt.

Az érintett tanulók tehetséggondozását a kulturális rendezvényeken való szerepeltetéssel valósítjuk meg, a rendezvények szervezésébe is minél nagyobb számban vonjuk be a rászoruló tanulókat. Segítjük tehetségük kibontakoztatását a sporttevékenységben is.

Szükség esetén a szülőkkel való kapcsolattartással, a problémáknak a szülőkkel történő megbeszélésével, életvezetési tanácsokkal sokat segíthetünk. A tanuló kollégiumban történő elhelyezését szorgalmazzuk, ha életkörülményei ezt indokolják.

Organikus eredetű problémák, pszichés vagy tanulási nehézségek esetén szakemberhez irányítjuk az érintett tanulókat.

Az esélyegyenlőség megvalósítását szolgáló tevékenység elsősorban a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős feladata, aki munkáját a (tag)intézményvezetővel, szaktanárokkal és a szülőkkel együttműködve végzi. Ha indokolt, a gyermekvédelmi intézmények és szakemberek segítségét kéri.

1.10. Egészségnevelési program

A nevelési program megvalósításának színtere az egész iskola (az osztálytermek, a tanórák, a faliújságokon elhelyezett hasznos egészségnevelési információk).

A nevelőmunka spontán színtere minden tanóra. A szakmai munkaközösségek a nevelési tartalmak egyes témáit a munkájukba beépítve részt vállalnak az egészségnevelés megvalósításában.

Az iskola diákönkormányzatának munkája segíti az egészségnevelést az aktuális információk továbbításával és a pályázati- és versenykiírások figyelésével, továbbításával. Támogatja a tanulók részvételét az egészséges életmóddal kapcsolatos diákkonferenciákon, továbbképzéseken és a káros szenvedélyek megelőzésével foglalkozó kortárs – segítő képzéseken.

Iskolánk pedagógusai, dolgozói személyes példamutatással is segítik az egészségnevelési program megvalósulását. Az egyes tantárgyak anyagába, az osztályfőnöki órák anyagába beépítjük az egészségnevelési témákat.

Az iskolai büfé kínálatát az egészséges életmód, korszerű táplálkozás figyelembevételével kérjük kialakítani.

A drogkoordinátor és a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős segítségével bekapcsolódunk a drogprevenció programba, abban aktívan közreműködünk. Kapcsolatot tartunk a családsegítő központtal, segítjük mentálhigiénés prevenció megvalósulását.

Igénybe vesszük az iskola-egészségügyi szolgálat, iskolafogászat szolgáltatásait. Biztosítjuk a tanulóknak a rendszeres szűrővizsgálatokon, pályaalakalmassági vizsgálatokon való megjelenést.

Kapcsolatot tartunk a rendvédelmi szervekkel (DADA program, ifjúsági bűnözés prevenciója), a Családsegítő Központ – Gyermekjóléti Szolgálattal, az egészségnevelési csoporttal, a Család és Nővédelmi Központtal.

Az iskola egészségnevelési programjának célja, hogy járuljon hozzá a tanulók, az intézmény dolgozóinak és segítőinek saját egészségi magatartásának és életvitelének a tudatosításához, illetve az ezzel kapcsolatos álláspontjuknak a kialakításához, valamint a saját és mások egészsége iránti felelősségvállalásnak a kifejlesztéséhez. Motiválja a program az egészséges életmód kialakítására, és segítésére őket e magatartásforma megtartásában.

Legfontosabb alapelveink:

- Az iskola minden dolgozója szolgáljon személyes példaként tanulóink számára a helyes egészségmagatartás kapcsán. Dohányzó dolgozóink csak és kizárólag a kijelölt helyen dohányozzanak, ezzel is példát mutatva tanulóink számára arra vonatkozóan, hogy mások egészségét ne veszélyeztessük.
- Tanulóink számára biztosítjuk a mindennapi testedzés lehetőségét
- Megköveteljük tanulóinktól, kollégáinktól a munkavédelmi szabályok betartását, az egyén biztonságára ügyelést.

Az iskola-egészségügyi szolgálattal szorosan együttműködünk az alábbi területeken:

- Évente kétszer az iskolafogászat által megadott időpontban fogászati szűrés a 9-13. évfolyamon.
- Az iskolaorvos a rendeletben meghatározott módon évente végez belgyógyászati szűrő- és általános vizsgálatot a 9. és 11. évfolyamos tanulóknál.
- Az érettségi utáni szakképzés megkezdése előtt: pályaalakmassági orvosi vizsgálatok.
- Szakképzésben a gyakorlatok előtt kötelező orvosi vizsgálatok, melyeknek iránya a képzés fajtájától függ.
- Törvényi előírások szerint biztosítjuk az egészséges munkavégzéshez szükséges feltételeket.

Az alapelvek megvalósítását segítő programok:

- Beszélgetések,
- Előadások,
- Szemléltető bemutatók (filmvetítés, kiállítás stb.),
- Írásos anyagok felhasználása (plakátok, sajtótermékek, kiadványok stb),
- Sportprogramok,
- Vetélkedők,
- Részvétel a városi egészséges életmóddal kapcsolatos rendezvényeken,
- Foto- és rajzpályázatokon való részvétel,
- Szenvedélybetegség-megelőzéssel kapcsolatos foglalkozások.

Az egészségneveléssel kapcsolatos feladatok

a. Az egészségnevelés szempontjából fontos pozitív szokások kialakítása:

- személyi higiéniére nevelés,
- táplálkozás higiéniéjének kialakítása,
- öltözködés higiéniéjére nevelés,
- a baleset megelőzése,
- testtartásjavítás,
- testi nevelés és sport,
- környezeti higiénié biztosítása,
- szabadidő helyes eltöltésére nevelés,
- szexuális nevelés.

A következő szokások elengedhetetlenül fontosak a tudatos egészségmegőrzéshez, illetve egy életen át tartó egészséges életmódhoz:

- a pedagógusok továbbképzéseken való részvétele,
- önképzés,
- a könyvtár készletének bővítése szakirányú könyvekkel, folyóiratokkal, oktató filmekkel, CD-vel,
- kortárssegítő-képzés.

b. A mindennapos testmozgás

Az iskolai sport a nappali tagozaton tanuló fiatalok önként vállalt tevékenysége, mely alapvetően szabadidőben (tanórán kívül) szervezett keretek között folyik. Célja a tanulók egészségének megőrzése, biológiai fejlődésük elősegítése, ennek részeként sportos életmódra, rendszeres fizikai aktivitásra nevelésük, továbbá a mindennapi sportolás és versenyzés iránti igény felkeltése.

c. A lelki egészség védelme érdekében végzett feladatok

A tanuló az iskolában egyre hosszabb időt tölt. A tanulás kitolódott, a társadalomban kívánt szerepek betöltéséhez szükséges ismeretek mennyisége megsokszorozódott. A szerepek bonyolulttá, ellentmondásosabbá váltak. Ezen elvárásoknak nehéz a diáknak megfelelni.

Ennek érdekében feladatunk:

- elősegíteni az érzelmi fejlődést,
- elősegíteni a testi-lelki és szociális kibontakozást,
- fenntartani egy teherbíró, küzdő személyiséget,
- önmagával, környezetével harmonikus egyensúly fenntartását,
- szocializációs zavarok felismerése, beilleszkedés elősegítése.

Iskola feladata

- hozzásegíteni a tanulót a hatékonyabb, örömtelibb élethez,
- szociális szükségletek kielégítése (tanár - diák-szülők kapcsolat),
- mindennapi feladatok sikeres ellátásának segítése,
- konfliktusok, életvezetési problémák megoldásának segítése,
- érzelmi zavarok, lelki sérülések kialakulásának elhárítása,
- segíteni a tanulót, problémái megoldására, alternatívák felismerésére,
- pedagógusok részére szupervízió.

Módszerek:

- jutalmazás-büntetés (reális énkép),
- közösségi helyzet kialakítása,
- követelés (feladatokban realizálódik),
- meggyőzés (szemléletformálás),
- alternatív feladatok,
- példamutatás,
- egyéni, csoportos foglalkozások.

A pedagógus saját személyisége is fontos nevelőeszköz.

Drogprevenációs stratégia

Célunk a tanulók egészségmegőrző szokásainak alakítása és a káros szenvedélyektől mentes életmód értékeit tükröző életvitel kialakítása. Ennek érdekében a drogprevenációt tartjuk a legfontosabbnak. Ennek keretében rövid távú célunk a partneri viszony javítása a szülőkkel, a diákok bevonása a prevenációs folyamatba. Lehetőség szerint meg kell szervezni az öntevékeny kortárs segítő csoportot, fejleszteni kell a tanulók önismeretét, döntésképeségét. Ki kell alakítani a tanulók helyes egészségmegőrző szokásait. Fel kell használni a közösségépítés adta lehetőségeket.

Hosszú távú céljaink között szerepel, hogy megóvjuk azokat a tanulókat, akik még nem kerültek közvetlen kapcsolatba a legális és illegális drogokkal, hogy megfelelő szakemberhez irányítsuk azokat a tanulókat, akiknek már kapcsolata van a drogokkal és segítséget kérnek tőlünk

A kitűzött célok megvalósulását a speciálisan képzett pedagógusok, gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök, iskolai diákönkormányzatok tagjainak bevonásával és az iskolai védőnő munkájának felhasználásával érhetjük el. Bevonjuk e munkába az Iskola-egészségügyi szolgálat dolgozóit, kihasználjuk a szülői értekezletek, fogadóórák, tanórák adta lehetőséget. Lehetőséget nyújtunk a témakört érintő cikkek, szórólapok kihelyezésére a faliújságon, lehetőség szerint igénybe vesszük külső előadók segítségét is.

A Jáky József Tagintézményben a 9. évfolyamon 4 órás egészséges életmódra nevelő foglalkozást tart minden tanévben az akkreditált továbbképzést eredményesen elvégző pedagógus csoport külső szakember bevonásával.

A Bugát Pál Tagintézményben 2000 óta német testvériskolai kapcsolat működik, amely az egészségnevelés színtereként szerepel. E kapcsolat a tanulók közös testmozgásával, versenyeivel kezdődött, az egészséges táplálkozás nemzeti sajátosságainak és az egészséges életmód kialakításának területén végzett kutatómunkával folytatódott. A Comenius idegen nyelvi pályázat keretében felmérést végzett a magyar és a német iskola az egészséges életmód, fog- és szájpolási szokások tekintetében a két nemzet fiataljai körében. A felmérés tanulságait és a megfogalmazott feladatokat az egészségnevelési munkánkban felhasználtuk. 2008-2010 között új projektidőszak kezdődött. Témája: szenvedélybetegséggel, iskolai károkozással, lopás-rongálással, deviáns viselkedéssel, agresszióval kapcsolatos helyzetfelmérés. Az eredmények értékelése után a problémák enyhítésére tapasztalatcsere után közös célokat fogalmaztunk meg. E célokat mind a magyar, mind a német iskolában igyekszünk megvalósítani.

1.11. Környezeti nevelési program

Jellemzői

- A program a helyi tanulásfejlesztési célokat támogatja,
- A helyi program új intézményi kapcsolatokat kezdeményez,
- Források feltárását igényli, ésszerű gazdálkodást feltételez,
- A pedagógusok között új együttműködésre készítet,
- Szervesen illeszkedik a minőségbiztosításhoz,
- Az Európai iskolákhoz való kapcsolódást segíti.

Alapelv az egyetemes természetnek, mint létező értéknek tisztelete és megőrzése, beleértve az összes élettelen és élő létezőt, így az embert is, annak maga alkotta környezetével és kultúrájával együtt.

- az emberben eredendően benne rejlő természetes erények kibontakoztatása,
- természet- és embertisztelő szokásrendszer kialakítása,
- a belső késztetések esztétikai, érzelmi, erkölcsi megalapozása,
- a szokásrendszerek elmélyítése intellektuális és érzelmi hatások által,
- s mindezeknek eredményeképpen kialakul az ökológiai gondolkodás és a környezettudatos szemlélet,
- fenntarthatóságra való nevelés (élethosszig tartó), az ökológiai szemléletmód segítségével,

- rendszerszemléletre való nevelés,
- holisztikus (a világ oszthatatlan egész) és globális szemléletmód kialakítása, a szerves kultúra fontossága,
- proaktív magatartás kialakítása,
- tolerancia és segítő életmód, az állampolgári – egyéb közösségi – felelősség felébresztése,
- a környezettudatos magatartás és életvitel segítése, kialakítása,
- az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése,
- az egészség és a környezet összefüggéseinek vizsgálata,
- helyzetfelismerés, ok–okozati összefüggések, problémamegoldó gondolkodás, döntésképeség fejlesztése,
- globális összefüggések megértése,
- a túlzott fogyasztói szemlélet helyett az életminőség értékeinek hangsúlyozása,
- életminőség választásához szükséges értékek, viselkedési normák kialakítása,
- a tudatos szakmai elkötelezettség kialakítása.

Helyi célok, értékek

- Természeti, épített, szociális környezetünk ismerete, óvása, fejlesztése,
- Helyi értékek és problémák feltérképezése,
- Lakóhely megismerése (értékek, gondok, a megoldás módjai),
- Hagyományok védelme: család – iskola – település – nemzet szinteken,
- Azonosságtudat fejlesztése a fenti szinteken,
- Pozitív értékrend, egészséges életvitel iránti igény alakítása,
- A nevelés fontossága – ami nem helyettesíthető a képzéssel.

Az iskola minden dolgozója támogatja a környezeti nevelési programokat. A lehetőségek figyelembe vételével a környezeti nevelés témaköreit beépítjük az egyes tantárgyak anyagába.

Az iskolaorvos és iskolai védőnő segítségével előadásokat szervezünk a környezeti ártalmakról. Ösztönözzük a tanulókat a pályázatokon való részvételre (Víz világnapja pályázat, stb.), az önálló kutatómunkák végzésére.

A lehetőségekhez mértén ösztönözzük diákjainkat a nemzetközi kapcsolatokban, konferenciákon való részvételre. Ösztönözzük tanulóinkat, hogy vegyenek részt a Kutató Diákok Körében. Környezetvédelmi és egészségügyi vetélkedőt szervezünk a tanulóknak.

Kapcsolatot tartunk a helyi és országos környezetvédelmi szervezetekkel (Gaja Környezetvédő Egyesület, Magyar Madártani Egyesület, stb.).

Felhívjuk diákjaink figyelmét a környezetszennyezés veszélyeire, megszervezzük a veszélyes hulladéknak minősülő elemek összegyűjtését.

Kiállításokkal, iskolai pályázatokkal hívjuk fel a diákok figyelmét a világnapokra, a világnapokhoz kapcsolódó környezeti problémákra.

1.12. Fogyasztóvédelmi nevelés programja

Minden állampolgárnak biztosítani kell, hogy megkapja a megfelelően tájékozott és tudatos fogyasztóvá válásához szükséges ismereteket és e tudás elsajátításához való jogot. A fogyasztóvédelem célja a fogyasztói kultúra fejlesztése, és a tudatos kritikus fogyasztói magatartás kialakítása és fejlesztése a tanulóknál. A fogyasztás alapvető meghatározója a család. A fogyasztói szokások kialakulásában az otthonról hozott hatások a legerősebbek, ezért fontos a szülők, a családok bevonása ebbe a nevelési folyamatba.

A fogyasztóvédelmi oktatás célja, hogy

- alakuljon ki a tanulóknál a tudatos és kritikus fogyasztói magatartás, a helyes értékrend,
- ismerjék a minőség és a biztonság szerepét a fogyasztás során, a gazdaságosságot és a takarékoságot.
- ismerjék meg a piac, a marketing és a reklám szerepét, tudjanak e területeken eligazodni.
- ismerjék meg jogaikat, legyen igényük jogaikat érvényesíteni,
- olyan fogyasztókká váljanak, akik a környezet szempontjait is figyelembe veszik.

A fogyasztóvédelmi oktatás formái:

- Az iskola jellegéből adódóan a fogyasztóvédelem legfontosabb fogalmait, elemeit a tanulók a szakmai tárgyakon belül megtanulják.
- Felhasználjuk az osztályfőnöki és egyéb szaktárgyi órákat is arra, hogy kiemeljük a tananyagban fellelhető fogyasztóvédelemhez kapcsolódó témákat.
- Igénybe vesszük szakértő előadók segítségét is.